

Narkosläkaren: »Ingen ska behöva gå igenom det här«

– Jag är glad att det är över, det känns skönt att den här biten är gjord, och jag tycker efter omständigheterna att det känns som att vi gjorde ett bra jobb.

Det säger den åtalade narkosläkaren när Läkartidningen talar med henne på måndags-eftermiddagen efter att den åtta dagar långa rättegången avslutats. Hon säger att hon var förberedd på det som åklagaren lade fram i sin slutplädering och att det inte var något nytt för henne. Hon är nöjd med sin försvarsadvokat Björn Hurtigs slutplädering,

Foto: Martin von Krogh

Nu är det återigen väntan som gäller för narkosläkaren.

där han yrkade på att åtalet skulle ogillas, och med att hon själv fick tillfälle att yttra sig. Däremot tyckte hon att det var tråkigt att målsägarbiträdet Peter Althin drog in

hela läkarkåren i sitt slutanförande och dessutom gjorde en politisk sak av målet när han tog upp resonemanget om smärtlindring i livets slutskede kontra aktiv dödshjälp.

Narkosläkaren säger att hon hoppas att inte någon kollega någonsin ska behöva råka ut för det hon nu gått igenom.

– Man behöver vara mer förberedd både från Läkarförbundet och de stora sjukhusen.

– Vi har varit ovana vid det här i Sverige, men det kommer att hända igen.

Nu är det återigen väntan som gäller för narkosläkaren.

– Jag har väntat två och ett halvt år, och nu väntar jag två och en halv vecka till. Sedan får vi se vad domen säger.

Sara Gunnarsdotter

Omöjligt att utifrån ett blodprov tala om

Här sammanfattas den sjätte och sjunde dagen av rättegången mot den dråpatalade narkosläkaren vid Astrid Lindgrens barnsjukhus.

Dag 6:

Socialstyrelsens vetenskapliga råd i farmakologi, Rune Dahlqvist, var kallad som vittne av åklagaren.

Han har modifierat sin uppfattning sedan han 2009 skrev sitt yttrande till Socialstyrelsen. Tidigare menade han att både förekomsten av nedbrytningsprodukten pentobarbital i flickans blod och förekomsten av tiopental i urinen talade för att flickan måste ha varit vid liv när hon fick tiopental.

Både att Rune Dahlqvist har fått nya kunskaper om att metaboliten pentobarbital kan förekomma utan att tiopental metaboliserats i kroppen och nya möjliga förklaringar till förekomsten av tiopental i barnets urin gör att han inte längre vågar säga att tiopental

gavs medan barnet levde.

Efter förhöret med Göran Wahlström frågade åklagaren om Rune Dahlqvist nu ytterligare ville justera sina slutsatser. Rune Dahlqvist efterlyste då lite vetenskaplig ödmjukhet.

– Den koncentration vi talar om är så omöjlig att man måste tänka sig flera alternativa förklaringar.

Medan Rune Dahlqvist fortfarande satt kvar i rättegångssalen förhördes Göran Wahlström. Det var narkosläkaren och hennes försvarsadvokat som åberopat honom som vittne.

Göran Wahlström är professor emeritus inom farmakologi med kunskaper i experimentell anestesi. Han har tidigare, på försvarsadvokatens begäran, inkommit med ett skriftligt utlåtande där han bland annat pekar på den stora risken att det aktuella blodprovet kontaminerats med fett, något som skulle påverka analysresultatet då tio-

pental är extremt fettlösligt. Göran Wahlström anser att flickan med all sannolikhet fått i sig tiopental vid ett tidigare sövningstillfälle. Främst utgår han från den MR-undersökning som gjordes dagen innan flickan dog.

Ett kraftigt blodtrycksfall skulle enligt Göran Wahlström visa att flickan fått tiopental, trots att det inte finns journalfört.

– Om man har ett spädbarn som man vill ska ligga still, så är det sannolikt att hon fått tiopental, sa Göran Wahlström och hänvisade också till vetenskaplig litteratur som anger att cirkulationsbrymmer i synnerhet ökar risken för blodtrycksfall av tiopental.

Hur kan då Göran Wahlström säga att tiopental har getts till flickan? undrar åklagarna.

– Eftersom man har hittat tiopental så är det klart att det har givits, det är bara frågan om när. Om det har samlats i en fettdepå har det defi-

nitivt inte getts i samband med dödsfallet, för det tar tid att samlas i en fettdepå, sa Göran Wahlström.

Under eftermiddagen förhördes Per-Arne Lönnqvist. Han är professor i barnanestesi och barnanestesiavård. Dessutom är han kliniskt verksam överläkare på barnanestesi-enheten vid Astrid Lindgrens barnsjukhus. Han var kallad som vittne av narkosläkaren och hennes försvarsadvokat.

Per-Arne Lönnqvist beskrev för rätten hur tiopental används på barn. Efter att ha gått igenom flickans journaler tycker han att det finns tillfällen där man kan ha gett flickan tiopental, trots att det inte finns journalfört, precis som tidigare vittnen nämnt.

Han sa också att det verkar helt rimligt att ha tiopental tillgängligt på salen inför ett »avslut« av ett barn, i synnerhet om barnet tidigare haft kramper.

Per-Arne Lönnqvist var mycket kritisk till tanken att

Åklagaren yrkar på minst ett års fängelse för dråp

Dag 8:

Åklagaren Peter Claeson yrkade på att narkosläkaren ska dömas till minst ett års fängelse för dråp. Enligt brottsbalken ger dråp minst sex år, men särskilda omständigheter kan minska strafftiden, enligt åklagaren.

– Utgångspunkten måste vara att hon handlat utifrån stark medkänsla med de anhöriga och deras förtvivlan. [Flickan] var döende och hade inte särskilt långt kvar, sa han.

– För det fall tingsrätten

skulle finna att det inte går att bortse från att [flickan] kan ha avlidit av en konkurrerande dödsorsak, så är det ändå försök till dråp, sa Peter Claeson.

Målsägandebiträdet Peter Althin byggde sin argumentation om narkosläkarens skuld på att hon tillmötesgått föräldrarnas önskemål vid två tillfällen: dels när de ville flytta flickan till Uppsala – som läkaren vidtog åtgärder inför –, dels när de under flickans sista timmar ville att hon skulle få mat, trots att narkosläkaren uttryckt att det var en meningslös handling.

Enligt Peter Althin gav narkosläkaren flickan en dos tiopental för att hon skulle få dö. Detta var enligt honom narkosläkarens tredje tillmötesgående av föräldrarnas önskemål.

Försvarsadvokaten Björn Hurtig sa i sin slutplädering att det hela handlar om tre huvudsakliga frågor:

– Är det visat bortom varje rimligt tvivel att [narkosläkaren] injicerat tiopental på det sätt som åklagaren påstår? Är det visat bortom rimligt tvivel att [flickan] har avlidit till följd av tiopentalförgiftning? Är mätvärdet så

tillförlitligt att det kan ligga till grund för fällande dom?

Björn Hurtig menar att svaret på var och en av frågorna är nej, och att var t och ett av de nekande svaren är tillräckligt för att åtalet ska ogillas, vilket han också yrkade på.

Till slut fick narkosläkaren själv komma till tals:

– Jag har absolut inte gjort det här, jag har inte givit [flickan] tiopental!

Sara Gunnarsdotter

Dom i målet meddelas fredagen den 21 oktober.

vad flickan dog av

koncentrationen av en substans i ett blodprov skulle spegla en given dos. Trots det lade han fram några räknexempel för att illustrera hur helt orimligt stora doser som skulle ha behövs för att komma upp i den blodkoncentration som senare RMV uppmätt i flickans blod.

– Man har tagit provet på ett felaktigt sätt och fått tillblandning av vävnadsvätska och sönderfallande fettceller i provet, det är jag nästan övertygad om.

Dag 7:

Först förhöordes Petra Råsten-Almqvist, specialist i rättsmedicin och överläkare vid RMV:s rättsmedicinska avdelning i Stockholms län. Det var hon som obducerade flickan den 14 oktober 2008, 24 dagar efter hennes död. Åklagaren hade kallat Petra Råsten-Almqvist som vittne, och hon stod under förhöret fast vid sina slutsatser att flickan dog av en överdos av

tiopental, som hon också skrev i obduktionsrapporten.

Petra Råsten-Almqvist hade tagit del av den norske rättstoxikologen Jørg Mørlands yttrande, där han bland annat skriver: »Rättsläkarens slutsats kan vara riktig. Å andra sidan kan det på grundval av de föreliggande faktaupplysningarna och analysresultaten inte uteslutas att tiopentals betydelse för dödsfallet har varit minimal.«

Petra Råsten-Almqvist menade att om man får resultatet från en rättskemisk undersökning som visar så höga halter av tiopental, och i det här fallet även höga halter av morfin, så är det oerhört svårt att dra andra slutsatser än att det ska ha tagit död på flickan.

Hon sa också att man inte kan veta om ett blodprov är representativt för hela kroppen.

– Det är representativt för det perifera venösa systemet i underkroppen i det här fallet.

På eftermiddagen var det dags för rättegångens sista vittnesförhör. Det gjordes, också på begäran av åklagaren, med Jørg Mørland. Han är läkare med klinisk farmakologi som specialitet, professor vid universitetet i Oslo och chef för norska folkhälsoinstitutets division rättstoxikologi och rusmiddelforskning. På uppdrag av Socialstyrelsens rättsliga råd har han gått igenom de rättskemiska och rättsmedicinska turerna i fallet.

Jørg Mørland menade att analys svaren som RMV kommit med, utifrån flickans blod- och urinprov, är säkra såtillvida att substanserna är påvisade, men osäkra beträffande kvantiteten. Men han tror ändå att 2 000 mikrogram tiopental/gram lärblood i blodprovet kan vara ett sant värde.

– Men vilken koncentration av tiopental som fanns i flickans blod i dödsögonblicket, det är långt mer osäkert.

Jørg Mørland sa att de överraskande höga koncen-

trationerna gör att man som sakkunnig måste vara på jakt efter alternativ som är utanför de gängse.

– En betydande mängd kan ha blivit tillförd efter döden. Då blir koncentrationen extremt hög, för då fördelar sig inte substansen.

– Går det att utifrån blodprovet säga att [flickan] dött av tiopentalförgiftning? frågade försvarsadvokaten Björn Hurtig.

– Nej, sa Jørg Mørland.

I sitt yttrande har Jørg Mørland skrivit att det administrationsätt som bäst kan förklara analysresultatet verkar vara en enkel intravenös injektion av en supratherapeutisk dos tiopental omedelbart före eller efter dödens inträde. Den passusen citerade åklagaren och undrade om Jørg Mørland stod fast vid sin åsikt.

– Ja, men den står inte i motsats till huruvida tiopental varit av betydelse för döden.

Sara Gunnarsdotter